

ADATOK A VILLÁNYI-HEGYSÉG FLÓRÁJÁNAK ISMERETÉHEZ

ERDŐS LÁSZLÓ^{1,2}, DÉNES ANDREA³, KOVÁCS GYÖRGYI⁴, TÓTH VIKTÓRIA⁵, PÁL RÓBERT^{1,6}

¹ Pécsi Tudományegyetem, Biológiai Intézet, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6.;
erdosl@gamma.ttk.pte.hu, palr@gamma.ttk.pte.hu

² Szegedi Tudományegyetem, Ökológiai Tanszék, 6726 Szeged, Közép fasor 52.

³ Janus Pannonius Múzeum, Természetudományi Osztály, 7621 Pécs, Szabadság u. 2.;
denes.andrea@jpm.hu

⁴ 7773 Villány, Erkel Ferenc utca 7.; kovacs_gyorgyi@citromail.hu

⁵ Nyugat-Magyarországi Egyetem, Növénytani és Természetvédelmi Intézet,
9400 Sopron, Ady Endre út 5.; montia21@gmail.com

⁶ Pécsi Tudományegyetem, Szőlészeti és Borászati Intézet, 7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

Elfogadva: 2010. október 10.

Kulcsszavak: *Himantoglossum caprinum*, gyomnövények, Szársomlyó, veszélyeztetett növényfajok

Összefoglalás: Dolgozatunkban összesen 124 fajról közlünk adatokat, amelyek közül négy fajt a Villányi-hegységből eddig nem jeleztek (*Filago arvensis* L., *Melica altissima* L., *Plantago altissima* L., *Silybum marianum* (L.) GÄRTN.). Megerősítést nyert olyan fajok előfordulása (*Aphanes arvensis* L., *Gypsophyla muralis* L., *Lavatera thuringiaca* L., *Phleum paniculatum* HUDS., *Ranunculus arvensis* L., *Salvia verticillata* L., *Stachys germanica* L., *Vicia villosa* ROTH), amelyeket a Villányi-hegységben ezelőtt csak az 1800-as évek végén regisztráltak. Huszonhat védett faj új előfordulási adatait ismertetjük, valamint számos, a Villányi-hegységben ritka növény, megritkult vagy alig közölt gyomfaj lelőhelyét adjuk közre. Közöljük a fokozottan védett *Himantoglossum caprinum* (M. B.) SPRENG. újonnan fölfedezett lelőhelyét. A Villányi-hegység florisztikai és vegetációtani szempontból elhanyagolt részein (Szavai-hegy és Somsich-hegy) talált védett növények előfordulása alapján javaslatokat fogalmazunk meg ezen területek védelmére vonatkozóan.

Bevezetés

A Villányi-hegység hazánk florisztikai szempontból legismertebb területei közé tartozik (v. ö. DÉNES 1996, 2000), amely már korán fölkelte a kutatók érdeklődését (v. ö. KITAI BEL in HORVÁT 1942b, SIMONKAI 1876). A hegység edényes növényeinek legaktuálisabb listáját DÉNES (2000) állította össze; munkájában részletesen megadja a védett fajok előfordulási adatait, valamint közli a Villányi-hegységből addig jelzett összes fajt. A lista szerint az itt élő fajok száma meghaladja az ezret. A Villányi-hegységben végzett kutatások többségét a Szársomlyón és a hegység többi, viszonylag természetközeli részén végezték, gyakran a védett vagy ritka fajokra összpontosítva. A Villányi-hegység nyugati részei kevésbé ismertek, elhanyagolt területnek számít továbbá a villányi Somsich-hegy, amelyet először és utoljára NAGY és VÖRÖSS (1967) kutatott. Kevesen vizsgálták a Villányi-hegység gyomflóráját is, a témával foglalkozó egyetlen jelentősebb közleményt SOMLYAY (2000) publikálta. Cikkünkkel a fentebb jelzett hiányokat igyekszünk pótolni. Számos adatot közlünk az alig vagy egyáltalán nem ismert területekről, valamint sok gyomfaj előfordulásairól. Ezek mellett a természetvédelem számára is kiemelten fontos, védett és ritka fajok új lelőhelyeit is felsoroljuk.

Anyag és módszer

A terület természetföldrajzi jellemzése

A Villányi-hegység a Dunántúl délkeleti részén elhelyezkedő, DNy–ÉK-i irányú, kis átlagmagasságú hegység (LEHMANN 1995), amelyet túlnyomó részben mezozoós kőzetek építenek föl (LOVÁSZ 1977, LEHMANN 1979, MAROSI és SZILÁRD 1981, LOVÁSZ 2003). Alacsonyabb és kevésbé meredek területeit lösz borítja, amely a meredekebb lejtőknek csak a lábát fedi be (LOVÁSZ 1981, LEHMANN 1979, ÁDÁM et al. 1990). A déli oldalakon karmezők találhatók (LOVÁSZ 1977). A Villányi-hegység évi középhőmérséklete 10–10,5 °C (FODOR 1977, SZILÁRD 1981), átlagos évi csapadékmennyisége 670–690 mm (AMBRÓZY és KOZMA 1990).

Az északi oldalakat döntő részben Raman-féle barna erdőtalaj borítja, a déli lejtőkön köves-sziklás vázlatajok, fekete és vörösgyagyas rendzinák találhatók. A déli heglábaknál, ahol vékony lösztakaró borítja a mészkövet, humuszkarbonát talaj alakult ki (LEHMANN 1995, 1979).

A Villányi-hegység a Dél-Dunántúl (Praeillyricum) flóravidékének Sopianicum flórajárásába tartozik (BORHIDI és SÁNTA 1999, BORHIDI 2003).

A Villányi-hegység É-i lejtőinek jelentős részét gyertyános-tölgyesek (*Asperulo taurinae-Carpinetum*) borítják (HORVÁT 1972), de helyenként kis kiterjedésű szurdokerdő-fragmentumok (*Scutellario-Aceretum*) (KEVEY 1985a), bükkösök (*Helleboro odori-Fagetum*) (HORVÁT 1958, KEVEY 1986), törmeléklejtő-erdők (*Tilio tomentosae-Fraxinetum ornii*) (BORHIDI 1999) és cseres-tölgyesek (*Quercetum petraea-cerris*) (DÉNES 2000) is előfordulnak. A gerincekhez közeli régiókban tetőerdők (*Aconito anthorae-Fraxinetum ornii*) találhatóak (KEVEY és BORHIDI 1998). A déli oldalak jellemző társulása a dalmát csenkeszes sziklagyep (*Sedo sopianae-Festucetum dalmaticae*) (SIMON 1964, BORHIDI és DÉNES 1997, DÉNES 1998). Dolomiton, kis lejtőszögű területen fordul elő a zárt villányi dolomitsziklagyep (*Chrysopogono-Festucetum dalmaticae*) (BORHIDI és DÉNES 1997, DÉNES 1998). A hegységre jellemző gyepekösszeg a fentieken kívül a pusztafüves lejtősztyeppré (*Cleistogeni-Festucetum rupicolae*) (DÉNES 1997). A gyepekkel mozaikot képeznek a karsztbokorerdő (*Imulo spiraeifoliae-Quercetum pubescentis*) foltjai (DÉNES 1995). A déli oldalakon helyenként mészkedvelő tölgyesek (*Tamo-Quercetum virgiliana*) is előfordulnak (HORVÁT 1956).

Florisztikai vizsgálatok

2002 óta végzünk kutatásokat a Villányi-hegységben. Munkánk során számos florisztikai adatot is gyűjtöttünk, amelyek közül az érdekesebbeket kívánjuk közölni. Főként a védett vagy a Villányi-hegységben ritka fajok, valamint a hegységből ritkán jelzett gyomfajok előfordulási adataira koncentrálnak. A növényrendszertan ismereteinek gyors változásai miatt KEVEY és HORVÁT (2000) példáját követve abcérendben közöljük az adatokat. Az előfordulási adatokat településhatárokhöz rendeljük. A dűlök megnevezésekor a turistatérkép (SZILÁDI 1992) által használt neveket alkalmaztuk. Szögletes zárójelben megadtuk az egyes előfordulási helyekhez tartozó magyarországi flóratérképezési hálórendszer egységeinek kódjait is (KIRÁLY és HORVÁTH 2000). A növények megnevezésénél SIMON (2000) nevezéktanát használtuk.

Eredmények

Abutilon theophrasti MEDIC. – Kisharsány (Rákóczi-mező) [0176.1], Szava (Szőlőhegy) [0175.1]. Kapás kultúrák terjedő gyomnövénye. Korábban csak Nagyharsányból, valamint Siklós és Máriagyúd közeléből (Alsó-köves-föld és Tapolcai-rét) jelezték (SOMLYAY 2000).

Aesculus hippocastanum L. – Villánykövesd (a Fekete-hegy északkeleti részén) [0176.1]. A környező településeken előszeretettel ültetik, SIMON (2000) szerint néha elvadul.

Allium scorodoprasum L. – Máriagyúd (Köves-föld) [0175.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1], Villány (Szőlőhegy) [0176.2]. Korábbi adata: Villány, Somsich-hegy (NAGY és VÖRÖSS 1967), valamint pontosabb helymegjelölés nélkül, villányi-hegységi lejtősztyeppből (DÉNES 1997).

- Allium sphaerocephalon* L. – Szava (Szavai-hegy, tömeges) [0175.1]. DÉNES (2000) szerint a hegység száraz gyepeiben gyakori faj. Konkrét adatai a Szársomlyóról (KITAIBEL in HORVÁT 1942b, SIMONKAI 1876, SIMON 1964, MOLNÁR et al. 1970, DÉNES 1995), a Csukmáról és az Akasztófa-dombról (DÉNES 1996), a Fekete-hegyről (DÉNES et al. 1994), a Tenkesről (KUN 1994) és a Somsich-hegyről (NAGY és VÖRÖSS 1967) voltak.
- Althaea cannabina* L. – Máriagyúd (Köves-föld, szőlőben) [0175.2]. Eddig csak BOROS (in HORVÁT 1942a) találta a Tenkesen, majd NAGY (1963) a Szársomlyón, HORVÁT (1977) Nagyharsánynál, később SOMLYAY (2000) a Szársomlyón, a villányi Templom-hegyen és a máriagyúdi Alsó-köves-földön.
- Amaranthus graecizans* L. – Babarcszőlős (Csikorgódülő) [0174.2], Nagytótfalu (Pakai mező, szántón) [0176.1]. Szőlőkben és kapás kultúrákban egyaránt előfordul. Korábban a Villányi-hegységből Siklósról és Nagyharsányból (ZSÁK in HORVÁT 1942a) és a Tenkesről (SOMLYAY 2000) közölték.
- Anacamptis pyramidalis* (L.) RICH. – Villány (Somsich-hegy) [0176.2]. NAGY és VÖRÖSS (1967) jelezte innen. 2008-ban öt tő virágzott, 2009-ben mindössze három példány nyílt, de az egyiket egy traktor kitaposta. A faj itteni populációja rendkívül kicsiny és sérülékeny, ezért sürgető feladat lenne a mezőgazdasági járműveknek más útvonalat biztosítani, valamint a területen a hulladéklerakást és a gyep égetését ill. gyomirtóval való kezelését megakadályozni. Kívánatos volna a fennmaradt parányi gypdfolt és a közeli karsztbokorerdő-fragmentum helyi jelentőségű természetvédelmi területté nyilvánítása.
- Anagallis femina* MILL. – Siklós (Hideg-kút, szántón) [0175.2]. HORVÁT (1942a, 1977) a Szársomlyóról és Villányból, DÉNES és mtsai (1994) a Tenkesről jelezték előfordulását.
- Anthemis austriaca* JACQ. – Bisse (a tó körüli szántókon) [0075.4], Kisharsány (Rákóczi-mező) [0176.1], Kistótfalu (Szőlőskert) [0075.4], Máriagyúd (Csukma) [0175.2], Nagytótfalu (Pakai-mező, Verebes-rét-pótlék) [0176.1], Siklós (Hideg-kút) [0175.2], Szava (Szőlőhegy) [0175.1]. Extenzív szántók gyomnövénye. Villányból, a Somsich-hegyről jelezte NAGY és VÖRÖSS (1967), a máriagyúdi Alsó-köves-földről SOMLYAY (2000).
- Anthemis tinctoria* L. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, szőlőültetvények mezsgyéiben) [0175.2]. A Tenkesről HORVÁT (1977) és DÉNES és mtsai (1994), a siklósi Akasztófa-dűlőből SOMLYAY (2000) jelezte előfordulását.
- Anthericum ramosum* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben elterjedt.
- Aphanes arvensis* L. – Kistótfalu (Szőlőskert, extenzív szántón) [0075.4]. A Villányi-hegységből eddig mindössze egyetlen adata volt, Máriagyúdról (SIMONKAI 1876).
- Asclepias syriaca* L. – Babarcszőlős (Csikorgódülő) [0174.2], Palkonya (Siklósi-völgy, irtott erdő helyén) [0176.1], Villány (szőlőhegy, egy kis foltban) [0176.2]. A Villányi-hegységből eddig csak Nagyharsányból (Kerek-hegy) és Máriagyúdról (Alsó-köves-föld) került elő (SOMLYAY 2000).
- Asparagus officinalis* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység száraz gyepeiben és száraz erdeiben jellemző, de nem túl gyakori faj. Eddigi adatai: Szársomlyó (HORVÁT 1957, MOLNÁR et al. 1970, DÉNES 1995), Fekete-hegy (HORVÁT 1976, DÉNES et al. 1994, DÉNES 1995), Tenkes (HORVÁT 1942a, DÉNES et al. 1994, KUN 1994), Tenkes-Csukma tömb (DÉNES 1995).

- Asperula cynanchica* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Már KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) közölte a Szársomlyóról és a Beremendi-hegyről, majd SIMONKAI (1876) Nagyharsány és Villány mellől. HORVÁT (1942a) szerint a Dél-Dunántúl hegy- és dombvidékein közönséges faj. Jelenleg is elterjedt a hegység száraz közösségeiben (v. ö. NAGY és VÖRÖSS 1967, MOLNÁR et al. 1970, DÉNES et al. 1994, BORHIDI és DÉNES 1997, DÉNES 1997).
- Aster linosyris* (L.) BERNH. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) a Szársomlyóról és a Beremendi-hegyről, HORVÁT (1957) a Tenkesről, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, DÉNES (1996) a Fekete-hegyről, SOMLYAY (2000) a kisharsányi Hosszú-hátról jelezte előfordulását.
- Athyrium filix-femina* (L.) ROTH – Kisharsány (Luca-karéj, irtott gyertyános-tölgyes helyén) [0176.1], Nagyharsány (Csillag-völgy, gyertyános-tölgyesben) [0176.2]. KEVEY (1985a) jelezte a kistótfalui Átai-hegyről és a nagytótfalui Császár-hegyről, valamint DÉNES (2000) a bissei fás legelőről.
- Botriochloa ischaemum* (L.) KENG – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők) [0175.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység természetközeli, valamint kissé zavart gyepeiben gyakori faj.
- Bromus arvensis* L. – Csarnóta (Telek) [0175.1], Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, Kövesföld) [0175.2]. Szántókon. Eddig csak kétszer jelezték előfordulását: SIMONKAI (1876) Nagyharsányból és Villányból, SOMLYAY (2000) a nagyharsányi Kerek-hegyről, valamint a Tenkesről, a Göntérről és Kisharsányból.
- Calepina irregularis* (ASSO) THELL. – Bisse (Szőlőhegy) [0075.4], Csarnóta (Kertek, Mura-föld) [0175.1], Kisharsány (Pincék alatt, Rákóczi-mező) [0176.1], Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, Kövesföld) [0175.2], Nagyharsány (Kopár, Szársomlyó sziklagyepei) [0176.2], Nagytótfalu (Pakai-mező, Tüskés) [0176.1], Palkonya (Szőlőhegy) [0176.1], Villány (Szőlőhegy) [0176.2]. Szőlőültetvényekben és azok mezsgyéin tömeges lehet. Korábbi adatai: a Szársomlyóról SIMONKAI (1876) és HORVÁT (1942a), Villányból HORVÁT (1957), a Somsich-hegyről NAGY és VÖRÖSS (1967), a Csukmáról és Nagyharsányból SOMLYAY (2000) közölték.
- Camelina microcarpa* ANDRZ. – Máriagyúd (Csukma, extenzív szántókon) [0175.2]. BOROS (in HORVÁT 1939) a Szársomlyóról, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, SOMLYAY (2000) az Alsó-köves-földről jelezte előfordulását.
- Carex humilis* LEYSS. – Siklós (Csukma, a gerinc közelében, zárt sziklagyepben) [0175.2]. Utoljára PRISZTER és BORHIDI (1967) jelezte innen. A Villányi-hegységben rendkívül ritka növény, a Csukmán kívül csak a Fekete-hegyről ismert (DÉNES 1995).
- Caucalis platycarpos* L. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, extenzív szántón és száraz gyepeben) [0175.2]. Korábban HORVÁT (1940) Villánykövesdről, MILLNER (in KEVEY 1998b) a Tenkesről, DÉNES (1996) pedig a Fekete-hegyről közölte.
- Centaurea cyanus* L. – Bisse (a tó körüli szántókon) [0075.4], Csarnóta (Cseresnyés) [0175.1], Kistótfalu (Szőlőskert-dűlő, szántón) [0075.4], Máriagyúd (Csukma) [0175.2], Nagytótfalu (Verebes-rét-pótlék) [0176.1]. Extenzív szántók ritkuló gyomnövénye. Korábbi adatai: Alsó-köves-föld (SOMLYAY 2000), Somsich-hegy (NAGY és VÖRÖSS 1967), Szársomlyó (LEHMANN 1975).
- Cephalaria transsylvanica* (L.) SCHRAD. – Máriagyúd (Kövesföld) [0175.2], Nagyharsány (Kopár) [0176.2]. Szőlőkben és azok mezsgyéin. A Szársomlyóról már KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) jelezte, ugyanő a fajt a hegység déli lábainál levő szántókon gyakorinak találta. Szintén közönséges fajként említi HORVÁT (1942a). Később is előkerült a

- Szársomlyó déli oldaláról (MOLNÁR et al. 1970). NAGY és VÖRÖSS (1967) a villányi Somsich-hegyről készített fajlistában közölték. SOMLYAY (2000) a Szársomlyón, a Tenkesen, az Alsó-köves-földön és Kisharsány mellett találta.
- Chamaecytisus austriacus* (L.) LINK – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegységben legközelebbi ismert előfordulási helye a csarnótai Kis-hegy (SOMLYAY 2000). Előfordul továbbá a Szársomlyón (KITAIBEL in HORVÁT 1942b, HORVÁT 1935), valamint a Tenkesen és Túronyban (HORVÁT 1975). BORHIDI és DÉNES (1997) szerint a hegységen belül főleg a dolomit alapkőzetben található társulásokban jellemző. PIFKÓ (2004) szerint a Dunántúl teljes területén megtalálható, Dél-Magyarországon a *Chamaecytisus heuffelii* felé mutató átmeneti alakok is előfordulnak.
- Cleistogenes serotina* (L.) KENG – Máriagyűd (Szabolcsi-dűlők, szőlő mezsgyében) [0175.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység természetközeli gyepeiben gyakori, lejtősztyeppréteken társulásalkotó faj. Gyomközösségekben ritkán jelenik meg.
- Consolida regalis* S. F. GRAY – Bisse (Szőlőhegy) [0075.4], Nagytótfalu (Pakai-mező, Verebes-rét-pótlék) [0176.1]. Szántókon és tarlókon gyakori. HORVÁT (1942a) a Dél-Dunántúlon közönséges fajként említi. Konkrét adatai a következők: HORVÁT (1943), valamint NAGY és PRISZTER (in HORVÁT 1957) jelezte Villányból, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, majd HORVÁT (in LEHMANN 1975) a Szársomlyóról.
- Convolvulus cantabrica* L. – Villány (Somsich-hegy) [0176.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Somsich-hegyen 2008-ban mindössze egyetlen tő volt látható földesút szélén, 2009-ben a fajt nem találtuk. A Somsich-hegyről a fajt NAGY és VÖRÖSS (1967) jelezte. A hegység sziklagyepeiben elterjedt növény (v. ö. KITAIBEL in HORVÁT 1942b, HORVÁT 1935, 1957, 1977; BORHIDI és DÉNES 1997).
- Corydalis cava* (L.) SCHW. et KOERTE – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2]. A Villányi-hegység mezofil erdeiben elterjedt faj.
- Dianthus armeria* L. – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2]. HORVÁT (1942a) a Villányi-hegységből nem közölte, később előkerült a Szársomlyóról (HORVÁT 1975).
- Dianthus giganteiformis* BORB. – Túrony (Szőlőhegy) [0075.3], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben DÉNES (2000) szerint elterjedt.
- Doronicum orientale* HOFFM. – Máriagyűd (Szabolcsi-dűlők) [0175.2]. A Villányi-hegység területéről először BOROS (1923) közölte, aki a Szársomlyón bukkant rá. Később is csak a hegység K-i végében, a Fekete-hegyen és a Szársomlyón találták meg (v. ö. KÁRPÁTI in HORVÁT 1942a, KEVEY 1985b, 1997; DÉNES 2000).
- Dryopteris filix-mas* (L.) SCHOTT – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2]. HORVÁT (1975) szerint a Mecsek környékének hegy- és dombvidékein közönséges faj; ennek megfelelően a Villányi-hegységben is elterjedt.
- Erodium ciconium* (JUSL.) L'HÉRIT. – Máriagyűd (Köves-föld) [0175.2], Villány (Szőlőhegy, Csillag-völgy) [0176.2]. Szőlőültetvényekben és azok mezsgyéin. A Villányi-hegységből először VÖRÖSS (1971) közölte Máriagyűdről és Siklósról, majd az Alsó-köves-földön találta SOMLYAY (2000). Megtalálható még a máriagyűdi református templom melletti aszfaltút mezsgyéjében is (CSIKY ined.).
- Festuca rupicola* HEUFF. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység sziklagyepeiben és lejtősztyepprétejében fontos társulásalkotó faj.
- Festuca valesiaca* SCHLEICH – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. a Villányi-hegység száraz gyepeiben elterjedt, fontos társulásalkotó faj.

- Filago arvensis* L. – Máriagyúd (Csukma, szőlőültetvényben) [0175.2]. A Villányi-hegységre új.
- Filipendula vulgaris* MÖNCH – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben elterjedt faj.
- Fumaria officinalis* L. – Babarcszőlős (Csikorgódűlő) [0174.2], Siklós (Hideg-kút) [0175.2], Villány (Harsányi út feletti dűlő, Szőlőhegy, Csillag-völgy) [0176.2]. Szőlőültetvényekben gyakori. SIMONKAI (1876) a Szársomlyóról, NAGY (1963) Villányból és Nagyharsányból, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, DÉNES (1995, 1997) a Szársomlyóról, és közelebbi helymegjelölés nélkül villányi-hegységi lejtősztyeppből, SOMLYAY (2000) a csarnótai Nagy-hegyről közölte a fajt.
- Fumaria rostellata* KNAF – Villány (Ördög-árok) [0176.2]. Szőlőültetvényekben bukkant föl, meglehetősen ritka. Korábban csak NAGY (1963) találta Villányban.
- Fumaria vailantii* LOIS. – Villány (Csillag-völgy, szőlőültetvényekben) [0176.2]. Először Máriagyúd mellől közölte SIMONKAI (1876). NAGY és PRISZTER (in HORVÁT 1957) Villányban találta, majd NAGY és VÖRÖSS (1967) közölte a Somsich-hegyről.
- Galanthus nivalis* L. – Kistótfalu (a Csicsó-hegy északi oldalának lábánál akácokban, tömegesen) [0075.4]. Korábban jelezték Hegyszentmártonból (HORVÁT 1944), a Tenkesről (HORVÁT 1976), a bissei Remetéből (KEVEY 1985a) és a Császár-hegyről (KEVEY 1985a).
- Galinsoga parviflora* CAV. – Villány (szőlőhegy, szőlőültetvényben) [0176.2]. A Villányi-hegységből korábban SOMLYAY (2000) közölte a Tenkesről.
- Geranium dissectum* JUSL. – Csarnóta (Mura-föld) [0175.1], Kistótfalu (Szőlőskert) [0075.4]. Szőlőültetvényekben. Korábban Villányban találta NAGY (1963).
- Geranium rotundifolium* L. – Villány (Szőlőhegy, szőlőültetvényekben) [0176.2]. Nagyharsánynál találta SIMONKAI (1876), a villányi kőbányában NAGY (1963), a Somsich-hegyen NAGY és VÖRÖSS (1967), a Fekete-hegyen PRISZTER (in HORVÁT 1977), a Tenkes-Csukma tömbön és a Szársomlyón DÉNES (1995).
- Geranium sanguineum* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddig közölték a Szársomlyóról (KITAIBEL in HORVÁT 1942b, HORVÁT és PAPP 1964, KEVEY 1989), a Beremendi-hegyről (KITAIBEL in HORVÁT 1942b), a Tenkesről (DÉNES 1996), a Felső-legelőről (DÉNES 1996), a Köves-májról (DÉNES 1996), a Somsich-hegyről (NAGY és VÖRÖSS 1967) és a Tenkes-Csukma tömből (DÉNES 1995).
- Gypsophyla muralis* L. – Csarnóta (Cseresnyés, Mura-föld) [0175.1], Túrony (Alsó-Avas) [0075.3]. Eddig csak SIMONKAI (1876) jelezte Nagyharsány mellől.
- Helianthemum ovatum* (VIV.) DUN. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Száraz gyepekben elterjedt, megtalálható száraz erdőkben is, de a Villányi-hegység Tenkestől nyugatra fekvő részein eddig nem jelezték előfordulását.
- Heliotropium europeum* L. – Csarnóta (Telek) [0175.1]. Kapás kultúrák jellegzetes gyomnövénye. SIMONKAI (1876) Harkánynál, SOMLYAY (2000) a Szársomlyón, a Dobogón, Kisharsánynál és az Alsó-köves-földön találta.
- Helleborus odorus* W. et K. – Diósviszló (Cserkő-dűlő) [0174.2]. A Villányi-hegység területén általánosan elterjedt, főleg a mezofil erdőkben (lásd pl. HORVÁT 1958, KEVEY 1985a), de megjelenik a karsztbokorerdőkben (DÉNES 1995), sziklai cserjésekben (ERDŐS és MORSCHHAUSER 2010), és északias kitettséű sziklagyepekben is (ERDŐS et al. 2010).

- Hibiscus trionum* L. – Babarcszőlős (Csikorgódülő) [0174.2], Kisharsány (Gesztenyés, Kenderföld) [0176.1], Máriagyúd (Alsó-köves-föld, kukoricában) [0175.2]. Kapáskultúrák és tarlók gyomnövénye. NAGY (1963) Villányból, LEHMANN (1975) a Szársomlyóról, SOMLYAY (2000) az Alsó-köves-földről és Nagyarsányból jelezte előfordulását.
- Himantoglossum caprinum* (M. B.) SPRENG. – Szava (Szavai-hegy, a felhagyott kőbányában) [0175.1]. 2005 nyarán 36 egyed virágzott, 2008-ban viszont 151 tő nyílt. A Villányi-hegységben eddig a Tenkesről, a Fekete-hegyről, a Csukmáról, az Akasztófa-dűlőből és Túronyból ismert, míg szársomlyói előfordulása bizonytalan (DÉNES et al. 1994, KEVEY 2004b). DÉNES és mtsai (1994) szerint a hegység területén az eddig ismert előfordulási helyeken összesen kb. 500 tő élhet. Ezen becsült egyedszámhoz viszonyítva a Szavai-hegyen talált állomány kiemelkedő természetvédelmi jelentőségű, amelynek megóvása érdekében helyi jelentőségű természetvédelmi terület kijelölése is indokolt lehet, amely az itt élő további hét védett faj populációjának fennmaradását is biztosítaná. A jövőben szükséges lehet a gyp cserjésedésének és akácodosásának megakadályozása is.
- Hyosциamus niger* L. – Csarnóta (Mura-föld, Telek) [0175.1]. Szántószegélyeken bukkant föl. Eddig csak a Szársomlyóról került elő (LEHMANN 1975).
- Iris variegata* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység gyepeiben és száraz erdeiben előfordul (v. ö. KITAIBEL in HORVÁT 1942b, HORVÁT 1942a, PRISZTER in HORVÁT 1957, HORVÁT és PAPP 1964, SIMON 1964, NAGY és VÖRÖSS 1967, PRISZTER 1972, HORVÁT 1976, DÉNES et al. 1994, DÉNES 1995, 1996, 1997, 2000; BORHIDI és DÉNES 1997, SOMLYAY 2000), de a Szavai-hegyről előfordulását eddig nem jelezték.
- Isopyrum thalictroides* L. – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2]. A hegység mezofil erdeiben elterjedt növény.
- Juniperus communis* L. – Csarnóta (Nagy-hegy) [0175.1], Máriagyúd (Tenkes, sziklagyp-karsztbokorerdő mozaikban) [0175.2]. A Villányi-hegység területén ritka faj, a közelmúltban csak a Felső-legelőről és a Tenkesről jelezték előfordulását (DÉNES 2000).
- Jurinea mollis* (L.) RCHB. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység száraz gyepeiben szórványosan előforduló növény; a Szavai-hegyről vagy annak közeléből előfordulását eddig nem jelezték.
- Kickxia elatine* (L.) DUM. – Hegyszentmárton (Szilfási-dűlő) [0174.2], Túrony (Alsó-Avas, Felső-Avas [0075.3], Hegyderék [0175.1]). Tarlók ritkuló gyomnövénye. Korábbi adatai: Máriagyúd és Vokány (SIMONKAI 1876), Siklós (ZSÁK in HORVÁT 1942a), Villány (HORVÁT 1957, 1977), Máriagyúd és Nagyarsány (SOMLYAY 2000).
- Koeleria cristata* (L.) PERS. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben és bokorerdeiben előforduló faj (v. ö. SIMONKAI 1876, KITAIBEL in HORVÁT 1942b, NAGY és VÖRÖSS 1967, MOLNÁR et al. 1970, KUN 1994, BORHIDI és DÉNES 1997, DÉNES 1995, 1997).
- Lathyrus hirsutus* L. – Babarcszőlős (Csikorgódülő) [0174.2], Bisse (a tó körüli szántókon) [0075.4], Csarnóta (Mura-föld) [0175.1], Hegyszentmárton (Szilfási-dűlő) [0174.2], Kisharsány (az egykori állami szőlők területén) [0176.1], Kistótfalu (Szőlőkert) [0075.4], Máriagyúd (Köves-föld) [0175.2]. Extenzív szántókon és szőlőültetvényekben egyaránt előfordul. SIMONKAI (1876) találta Villány mellett, HORVÁT (1977) a Tenkesen, SOMLYAY (2000) a Tenkesen, a Kerek-hegyen és a Dobogón.

- Lathyrus latifolius* L. – Nagytótfalu (Verebes-rét-pótlék, szántó mezsgyéjén) [0176.1]. SIMONKAI (1876) találta Nagyharsánynál, majd HORVÁT (1942a) közölte Máriagyúdról, szintén HORVÁT (1957) Villányból, később szintén HORVÁT (1977) a Fekete-hegyről.
- Lathyrus sphaericus* RETZ. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők) [0175.2], Villány (Szőlőhegy) [0176.2]. Szőlőültetvényekben és azok mezsgyéin. HORVÁT (1937) közölte a Szársomlyóról, majd szintén HORVÁT (1942a) Máriagyúdról, NENDTVICH (in HORVÁT 1942a) és NAGY (1963) Villányból, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, HORVÁT (1977) a Fekete-hegyről, KEVEY (1989) a Szársomlyóról, DÉNES (1995, 1996) a Szársomlyóról, a Tenkesről, a Csukmáról és az Akasztófa-dombról.
- Lavatera thuringiaca* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddigi adatai a Szársomlyóról valók (SIMONKAI 1876, KITAIBEL in HORVÁT 1942b).
- Legousia speculum-veneris* (L.) CHAIX – Hegyszentmárton (Szilfási-dűlő) [0174.2], Nagytótfalu (Pakai-mező) [0176.1]. Extenzív szántók ritkuló gyomnövénye. Eddig csak Villányból (NENDTVICH VILMOS in HORVÁT 1936), valamint az Alsó-köves földről (SOMLYAY 2000) ismertük.
- Leontodon hispidus* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddigi egyetlen közölt adata Villányból való (HORVÁT 1977).
- Lilium martagon* L. – Diósvizsló (Cserkő-dűlő) [0174.2], Túrony (Gyenis) [0175.1]. A Villányi-hegység erdeiben szórványosan előfordul (DÉNES 2000).
- Linum hirsutum* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddig csak a Szársomlyóról (SIMONKAI 1876), a Beremendi-hegyről (KITAIBEL in HORVÁT 1942b), a Fekete-hegyről (DÉNES et al. 1994, DÉNES 1996), az Akasztófa-dombról (DÉNES 1996), a Tenkesről (KUN in DÉNES 1996) és Siklósról (KOVÁTS in HORVÁT 1942a) volt ismert.
- Lonicera caprifolium* L. – Bisse (Szőlőhegy felett) [0175.2], Diósvizsló (Cserkő-dűlő) [0174.2], Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők) [0175.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1], Túrony (Gyenis) [0175.1]. SIMONKAI (1867) szerint a Villánytól Máriagyúdig húzódó erdőkben elterjedt. Előfordulási adatait részletesen ismerteti KEVEY és BARTHA (2010). A hegység száraz és mezofil erdeiben elterjedt növény (vö. KEVEY és BARTHA 2010).
- Lunaria rediviva* L. – Bisse (Tenkes) [0175.2]. Eddig csak a Fekete-hegyről volt ismert (NAGY 1959).
- Matricaria chamomilla* L. – Csarnóta (Cseresnyés, Mura-föld, Telek) [0175.1], Nagyharsány (Kopár) [0176.2], Villány (Szőlőhegy, Csillag-völgy, szőlőben) [0176.2]. Szántókon. SIMONKAI (1876) közölte Villány mellől, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, SOMLYAY (2000) Nagyharsányból.
- Matricaria discoidea* DC. – Villány (Vasútállomás) [0176.2]. Eddigi egyetlen adata Nagytótfaluból való (SOMLYAY 2000).
- Melissa officinalis* L. – Máriagyúd (a Tenkes déli oldalán, mészkedvelő tölgyesben) [0175.2]. Kistótfaluból jelezte HORVÁT (1957).
- Melica altissima* L. – Villány (szőlőhegy, a település közvetlen közelében, útszéli akácok facsoport alatt egyetlen kis foltban) [0176.2]. A Villányi-hegységre új. Baranya-megyében szórványosan fordul elő (v. ö. PURGER 2002, 2008). A villányi előforduláshoz legközelebb Nagynyárádnál találta KEVEY (2004a) a Nagy-erdőben, valamint ERDŐS és KOVÁCS (ined.) szintén Nagynyárádnál, a vasúti megálló közelében.
- Melittis carpatica* KLOK. – Diósvizsló (Cserkő-dűlő) [0174.2]. Korábban az Átai-hegyről és a Császár-hegyről került elő (KEVEY 1985a).

- Muscari botryoides* (L.) MILL. – Villány (Somsich-hegy, másodlagos gyepfoltban, szobányi területen, igen nagy egyedszámban) [0176.2]. A virágzó tövek száma 1000 körüli volt 2008-ban. NAGY és VÖRÖSS (1967) közli a Somsich-hegyről, ám sajnos az akkori populációméretéről nincs információnk. KEVEY (1985b) később már nem jelzi előfordulását.
- Odontites lutea* (L.) CLAIRV. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység sziklagyepeinek nem ritka faja (v. ö. HORVÁT 1977, BORHIDI és DÉNES 1997).
- Onosma arenaria* W. et K. – Nagyharsány (Szársomlyó, a déli oldal karsztbokorerdő-sziklagyep mozaikjában, a Szoborpark közelében) [0176.2]. SIMONKAI (1867) szerint a Szársomlyón bőven terem, de DÉNES (2000) alapján eddig csak a hegy nyugati oldaláról volt ismert.
- Orchis tridentata* SCOP. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, száraz gyepben) [0175.2]. KEVEY (1980, 1985b) a Tenkesen találta meg, DÉNES (1996) a Felső-legelőről, a Fekete-hegyről, a Szársomlyóról, az Akasztófa-dombról és a Csukma-dűlőből közölte előfordulását. A Villányi-hegységben igen ritka faj, így minden új előfordulási adata nagy jelentőségű.
- Orlaya grandiflora* (L.) HOFFM. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, szőlőben) [0175.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben gyakori növény. Extenzív szántók szegélyében és szőlőültetvények mezsgyéjében is megél.
- Ornithogalum sphaerocarpum* A. KERN. – Nagyharsány (Csillag-völgy) [0176.2]. A Szársomlyón csak a hegygerinc közeléből és hegylábi gyepekből volt ismert (DÉNES 2000).
- Oxalis corniculata* L. – Kistótfalu (belterület) [0075.4], Máriagyúd (belterület) [0175.2], Nagyharsány (belterület) [0176.3], Villány (a Szőlőhegyen és a település belterületén, gyakori) [0176.2]. Valószínűleg általános a Villányi-hegység szőlőültetvényeiben és lakott területein. Korábban csak NAGY (1963) jelezte Villányból.
- Papaver confine* JORD. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, száraz gyepben, extenzív szőlőkben) [0175.2], Nagyharsány (Szársomlyó) [0176.1], Villány (a Szőlőhegyen és a város belterületén, kerítés tövében) [0176.2]. Első adata Villány mellől való (SIMONKAI 1876). A Somsich-hegyről közölte NAGY és VÖRÖSS (1967), a Fekete-hegyről és a Szársomlyóról DÉNES (1995), majd a Tenkesen találta MILLNER (in KEVEY és HORVÁT 2000).
- Petrorhagia prolifera* (L.) BALL et HEYW. – Máriagyúd (Köves-föld, szőlőültetvényben) [0175.2], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) jelezte a Szársomlyóról és a Beremendi-hegyről, majd MOLNÁR és mtsai (1970) és HORVÁT (1975) a Szársomlyóról, SOMLYAY (2000) a Tenkesről.
- Peucedanum alsaticum* L. – Nagytótfalu (Pakai-mező, szőlőültetvény mezsgyéjében) [0176.1]. KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) közölte a Beremendi-hegyről, SIMONKAI (1867) és BOROS (in HORVÁT 1942a) Máriagyúdról, HORVÁT (1942a) Villánykövesdről, NAGY és VÖRÖSS (1967) a Somsich-hegyről, majd HORVÁT (1977) Máriagyúdról, SOMLYAY (2000) az Alsó-köves földről és Kisharsányból.
- Phleum paniculatum* HUDS. – Nagytótfalu (Pakai-mező) [0176.1], Csarnóta (Telek) [0175.1]. Extenzív szántók ritka gyomnövénye. Utoljára SIMONKAI (1876) találta Nagyharsány és Villány mellett. CSIKY (2006), valamint PÁL és PINKE (2007) a szomszédos Drávamenti-síkság területéről jelezték.

- Phytolacca americana* L. – Babarcszőlős (Csikorgódülő) [0174.2], Kistótfalu (Csicsó-hegy) [0175.2], Szava (Szőlőhegy) [0175.1], Túrony (Kosaras-kút) [0075.3]. Korábban KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) jelezte Túronyból, valamint LEHMANN (1975) találta a Szársomlyón. A Villányi-hegység közeléből, Harkányból jelezte VÖRÖSS (1963).
- Plantago altissima* L. – Kistótfalu (a Németi-patak melletti legelőn) [0075.4]. A Villányi-hegységre új.
- Polygonatum latifolium* (JACQ.) DESF. – Nagyharsány (Csillag-völgy, gyertyános-tölgyesben) [0176.2]. Egyetlen korábbi adata a Tenkesről való (HORVÁT 1958).
- Polystichum setiferum* (FORSKÁL) WOYNAR – Diósvizsló (Cserkő-dűlő) [0174.2]. Eddigi adatai a Villányi-hegységből: Bisse (HORVÁT 1957, KEVEY 1985a), Kistótfalu (KEVEY 1985a), Nagytótfalu (KEVEY 1985a), Szársomlyó (HORVÁT és PAPP 1964), Tenkes (PRISZTER és BORHIDI 1967, KEVEY 1998a), Villány (NAGY 1959), Vokány (HORVÁT 1957).
- Primula vulgaris* HUDS. – Diósvizsló (Cserkő-dűlő) [0174.2]. A hegység természetes és természetközeli erdeiben szórványosan fordul elő (DÉNES 2000); eddig jelezték Nagyharsány és Villány mellől (SIMONKAI 1876), Máriagyúdról (HORVÁT 1944), valamint a nagytótfalui Császár-hegyről (KEVEY 1985a). A Villányi-hegységhez közeli további közölt lelőhelyei: Siklós és Harkány (HORVÁT 1942a).
- Prunus fruticosa* PALL. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddig csak Nagyharsányból (HORVÁT 1942a, FACsar in DÉNES 1996), a Fekete-hegyről (HORVÁT 1975), a kisharsányi Hosszú-hátról (SOMLYAY 2000), a villányi Templom-hegyről (SOMLYAY 2000) és az Akasztófa-dűlőből (SOMLYAY 2000), valamint pontosabb helymegjelölés nélkül lejtősztyeppből (DÉNES 1997) jelezték előfordulását.
- Pulsatilla pratensis* (L.) MILL. ssp. *nigricans* (STÖRCK) ZAMELS – Máriagyúd (a Csukma déli oldalán) [0175.2]. A Villányi-hegységben igen ritka (v. ö. DÉNES 2000), a Csukmán eddig csak a hegygerinc közeléből volt ismert.
- Pyrus pyraeaster* (L.) BURGDORF – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegységben szórványosan előforduló növény.
- Ranunculus arvensis* L. – Kistótfalu (Szőlőskert-dűlő) [0075.4]. Extenzív szántók ritkuló növénye. Bár HORVÁT (1942a) szerint a Dél-Dunántúlon közönséges faj, konkrét előfordulását eddig csak SIMONKAI (1876) említette Villány mellől.
- Ruscus aculeatus* L. – Diósvizsló (Cserkő-dűlő) [0174.2], Villány (a Teleki Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskola udvarán) [0176.2]. Ez utóbbi helyre az iskola tanárainak elmondása alapján évtizedekkel ezelőtt ültethették be.
- Salvia glutinosa* L. – Kistótfalu (Csicsó-hegy, löszmélyút szélén) [0175.2]. Korábban csak Bisséről és Vokányból került elő (KEVEY 1980).
- Saxifraga tridactylites* L. – Villány (vasútállomás) [0176.2]. A hegység száraz gyepeiben gyakori faj (DÉNES 2000).
- Sanguisorba minor* SCOP. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben elterjedt faj, bár konkrét adata eddig csak a következő helyekről volt: Szársomlyó (KITAIBEL in HORVÁT 1942b, SIMONKAI 1876, SIMON 1964, MOLNÁR et al. 1970, KEVEY 1989, DÉNES 1995), Fekete-hegy (PRISZTER in HORVÁT 1957), Tenkes (HORVÁT 1942a, DÉNES et al. 1994, KUN 1994), Tenkes-Csukma tömb (DÉNES 1995), Somsich-hegy (NAGY és VÖRÖSS 1967).
- Scabiosa ochroleuca* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Már KITAIBEL (in HORVÁT 1942b) jelezte a Szársomlyóról és a Beremendi-hegyről, majd SIMONKAI (1876) Nagyharsány

- mellől. Ezen kívül ismert volt a Fekete-hegyről (DÉNES et al. 1994), a Tenkesről (KUN 1994) és a Somsich-hegyről (NAGY és VÖRÖSS 1967).
- ScLERANTHUS annuus* L. – Kistótfalu (Szőlőskert-dűlő) [0075.4]. Extenzív szántók ritkuló növénye. Korábban a Szársomlyón találta PRISZTER (in HORVÁT 1957).
- ScLERoChloa dura* (L.) P. B. – Csarnóta (Mura-föld) [0175.1], Harkány (Diászó) [0175.1], Villány (Harsányi út feletti dűlő) [0176.2], Villánykövesd (a Fekete-hegy K-i részén, szőlőültetvény melletti földúton) [0176.1]. Eddig csak SOMLYAY (2000) jelezte a csarnótai Tenkes-csárda mellől és Nagyharsányból.
- Sedum acre* L. ssp. *neglectum* (TEN.) ROUY ET FOUC. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddigi adatai: Szársomlyó (SIMON 1964, PRISZTER 1970, KEVEY 1989), Villány (NAGY 1963), Tenkes (KUN 1994).
- Sedum sexangulare* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység sziklagyepeinek elterjedt faja.
- Sedum telephium* L. ssp. *maximum* (L.) KROCKER – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység természetes és zavart gyepeiben általánosan elterjedt növény.
- Sempervivum tectorum* L. – Villány (Somsich-hegy) [0176.2]. NAGY és VÖRÖSS (1967) a területről nem jelzi, ezért valószínűsíthető, hogy azóta telepítették be.
- Silybum marianum* (L.) GÄRTN. – Nagyharsány (Szársomlyó, a gerinc közelében, karsztbokorerdő-folt szélében) [0176.2]. A Villányi-hegységre új.
- Solidago gigantea* AIT. – Villány (Szőlőhegy, föl hagyott szőlőültetvényben) [0176.2], Villánykövesd (Fekete-hegy, akácokban) [0176.1]. HORVÁT (1957) számolt be előfordulásáról a Tenkesen.
- Sorbus torminalis* (L.) CR. – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2]. a Tenkesről jelezte előfordulását HORVÁT (1958), a Somsich-hegyen találta NAGY és VÖRÖSS (1967), majd az Átai-hegyről és a Császáz-hegyről közölte KEVEY (1985a).
- Spiranthes spiralis* (L.) CHEVALL – Máriagyűd (Szabolcsi-dűlők) [0175.2]. DÉNES (1996, 2000) szerint eddig csak a Fekete-hegyről, a Csukmáról és az Akasztófa-dombról volt ismert.
- Stachys annua* L. – Csarnóta (Mura-föld) [0175.1], Hegyszentmárton (Szilfási-dűlő) [0174.2], Kistótfalu (Szőlőskert) [0075.4], Nagytótfalu (Pakai mező) [0176.1], Palkonya (Palkonyai-szőlők) [0176.1], Siklós (Hideg-kút) [0175.2], Szava (Szőlőhegy) [0175.1], Túrony (Felső-Avas [0075.3], Hegyderék [0175.1]), Vokány (Trinitás-szőlők) [0175.2]. Tarlók ritkuló gyomnövénye (PINKE és PÁL 2009). A Somsich-hegyről közölte előfordulását NAGY és VÖRÖSS (1967), a Szársomlyóról MOLNÁR és mtsai (1970).
- Stachys germanica* L. – Bisse (Szőlőhegy) [0075.4]. Eddigi egyetlen adata Villány mellől való (SIMONKAI 1876).
- Stachys recta* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A Villányi-hegység területén általánosan elterjedt, eddig közölték a Beremendi-hegyről (KITAI BEL in HORVÁT 1942 b), a Szársomlyóról (HORVÁT 1942a, SIMON 1964, DÉNES 1995, KEVEY 1989), a Tenkesről (HORVÁT 1942a, DÉNES et al. 1994), a Tenkes-Csukma tömbjéről (DÉNES 1995), a Fekete-hegyről (DÉNES 1995) és a Somsich-hegyről (NAGY és VÖRÖSS 1967).
- Tamus communis* L. – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2], Máriagyűd (Szabolcsi-dűlők, xerofil tölgyesben). A hegységben meglehetősen elterjedt (pl. HORVÁT 1957, PAPP J. in HORVÁT 1957), főleg mészkedvelő tölgyesekben és karsztbokorerdőkben található (v. ö. DÉNES 1995, 2000), de üde erdőkben is jelen van (vö. KEVEY 1985a).

- Thalictrum minus* L. ssp. *minus* – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. A hegység száraz gyepeiben elterjedt faj.
- Tordilyum maximum* L. – Kisharsány (az egykori állami szőlők területén) [0176.1], Kistótfalu (Szőlőskert-dűlő, szántón) [0075.4], Máriagyúd (Köves-föld, szőlőben) [0175.2]. Szőlőültetvények mezsgyéin. SIMONKAI (1876) Nagyharsányban, HORVÁT (1957, 1977) a Tenkesen, SOMLYAY (2000) a Szársomlyón, a Kerek-hegyen és Kisharsánynál találta.
- Verbascum blattaria* L. – Palkonya (Siklósi-völgy, földúton) [0176.1], Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Eddig SIMONKAI (1876) jelezte Villány mellől, valamint SOMLYAY (2000) a Szársomlóról és a Dobogóról.
- Verbascum phoeniceum* L. – Szava (Szavai-hegy) [0175.1]. Korábbi adatai: Szársomlyó (KITAIBEL in HORVÁT 1942b), Fekete-hegy (PRISZTER in HORVÁT 1957, DÉNES et al. 1994, DÉNES 1995), Kisharsány (NAGY 1963), Somsich-hegy (NAGY és VÖRÖSS 1967), Tenkes (HORVÁT 1956, DÉNES et al. 1994), Tenkes-Csukma tömb (DÉNES 1995).
- Vicia lathyroides* L. – Csarnóta (Mura-föld) [0175.1]. Szántón és szőlőültetvényben egyaránt előfordul. Nagyharsányban találta SIMONKAI (1876), a Somsich-hegyen NAGY és VÖRÖSS (1967), a Tenkesen és a Fekete-hegyen DÉNES és mtsai (1994), a Tenkes-Csukma tömbön és a Fekete-hegyen DÉNES (1995).
- Vicia narbonensis* L. – Máriagyúd (Szabolcsi-dűlők, extenzív szőlőben, útszélien) [0175.2]. Eddig csak a Szársomlyóról közölték előfordulását (SIMONKAI 1876, HORVÁT 1957, 1975; NAGY 1963, BORHIDI in SIMON 1964).
- Vicia pannonica* CR. – Kistótfalu (Szőlőskert) [0075.4], Nagyharsány (Kopár) [0176.2]. Nagyharsány mellől jelezte előfordulását SIMONKAI (1876). További publikált előfordulása: Somsich-hegy (NAGY és VÖRÖSS 1967).
- Vicia villosa* ROTH – Babarczölős (Csikorgódűlő) [0174.2]. Extenzív szántók ritkuló gyomnövénye. HORVÁT (1942a) közönséges növénynek tartja, ennek ellenére eddigi egyetlen adata Villány mellől való (SIMONKAI 1876).
- Vinca minor* L. – Diósvizlő (Cserkő-dűlő) [0174.2]. Eddig ismert volt Palkonyáról (HORVÁT 1942a), a Tenkesről (HORVÁT 1957) és Villányból (HORVÁT 1977).
- Xanthium italicum* MOR. – Szava (Szőlőhegy) [0175.1]. Kapás kultúrák terjedő gyomnövénye. Túronyban VÖRÖSS (1974) találta.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük ERDŐS ZOLTÁN, ERDŐS LÁSZLÓ JÁNOS, NYULASI JUDIT, HORVÁTH FERENC, PÖTÖNÉ OLÁH EMÓKE, DR. MORSCHHAUSER TAMÁS, WÁGNER LÁSZLÓ és TÓTH ISTVÁN ZSOLT segítségét. Köszönjük továbbá a PTE TTK Biológiai Doktori Iskola (Botanika Program), a Növényrendszertani és Geobotanikai Tanszék és a CARPATHES Természetvédelmi és Fajmegőrző Alapítvány támogatását. Köszönjük a Dél-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségnek, hogy kutatásaink elvégzéséhez engedélyezte a belépést a Villányi-hegység fokozottan védett területeire.

- ÁDÁM L., MAROSI S., SZILÁRD J. 1990: Domborzati adatok. In: *Magyarország kistájainak katasztere II. Villányi-hegység* (szerk.: MAROSI S., SOMOGYI S.). MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, pp. 575–576.
- AMBRÓZY P., KOZMA F. 1990: Éghajlat. In: *Magyarország kistájainak katasztere II. Villányi-hegység* (szerk.: MAROSI S., SOMOGYI S.). MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, pp. 576–577.
- BORHIDI A. 1999: Ezüsthársas törmeléklető-erdő (*Tilio tomentosae-Fraxinetum orni* / A. O. Horv. 1958/ Soó & Borhidi in Soó 1962). In: *Vörös könyv Magyarország növénytársulásairól* 2. kötet (szerk.: BORHIDI A., SÁNTA A.). Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 213–215.
- BORHIDI A. 2003: *Magyarország növénytársulásai*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 610 pp.
- BORHIDI A., DÉNES A. 1997: A Mecsek és a Villányi-hegység sziklagyepjei. In: *Studia Phytologica Jubilaria* (szerk.: BORHIDI A., SZABÓ L. Gy.). Janus Pannonius Tudományegyetem, Növényteni Tanszék, Pécs, pp. 45–65.
- BORHIDI A., SÁNTA A. (szerk.) 1999: *Vörös könyv Magyarország növénytársulásairól*. Természetbúvár Alapítvány Kiadó, Budapest, 404 pp.
- BOROS Á. 1923: Florisztikai Közlemények I. *Botanikai Közlemények* 21: 64–70.
- CSIKY J. 2006: Adatok Magyarország flórájához és vegetációjához I. *Kitaibelia* 10: 138–153.
- DÉNES A. 1995: A Mecsek és a Villányi-hegység karsztbokorerdői. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 39: 5–31.
- DÉNES A. 1996: Adatok a Villányi-hegység flórájához. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 40: 5–8.
- DÉNES A. 1997: Lejtősztyeprét tanulmányok a Villányi-hegységben. *Kitaibelia* 2: 267–273.
- DÉNES A. 1998: A Villányi-hegység Chrysopogono-Festucion dalmaticae társulásai. In: *Sziklagyeppek szünbotanikai kutatása* (szerk.: CSONTOS P.). Scientia Kiadó, Budapest, pp. 57–76.
- DÉNES A. 2000: A Villányi-hegység flóra- és vegetációkutatásának története, eredményeinek összefoglalása, különös tekintettel a védett és ritka fajok előfordulására. *Dunántúli Dolgozatok (A) Természettudományi Sorozat* 10: 47–77.
- DÉNES A., MOLNÁR A., SULYOK J., VIDÉKI R. 1994: A *Himantoglossum caprinum* (M-BIEB.) SPRENG. előfordulása és cönológiai viszonyai a Villányi-hegységben. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 38: 19–25.
- ERDŐS L., DÉNES A., MORSCHHAUSER T. 2010: Description and characterization of a new rock sward association in the Villány Mountains (*Festuco rupicolae-Arrhenatheretum* ERDŐS et MORSCHHAUSER, ass. nova). *Acta Botanica Hungarica* 52: 315–330.
- ERDŐS L., MORSCHHAUSER T. 2010: The rock-heath association *Helleboro odori-Spiraeetum mediae* in the Villány Mts (South Hungary). *Natura Somogyiensis* 17: 7–14.
- FODOR I. 1977: Levegő hőmérséklet. In: *Baranya megye természeti földrajza* (szerk.: LOVÁSZ Gy.). Baranya Megyei Levéltár, Pécs, pp. 118–135.
- HORVÁT A. O. 1935: Ex flora Baranyaënsi 1. *A Pécsi Városi Múzeum Kiadványai* 23: 3–12.
- HORVÁT A. O. 1936: Analysis florae comitatus Baranya. Ex flora Baranyaënsi 2. *A Pécsi Városi Múzeum Kiadványai* 4: 3–20.
- HORVÁT A. O. 1937: A Mecsek és a Magyar Középhegység közös virágkülönlegességei. *A Ciszterci Rend pécsi Nagy Lajos-gimnáziumának Értesítője* 1936-1937: 3–20.
- HORVÁT A. O. 1939: Ex flora Baranyaënsi. *Borbásia* 1: 94–100.
- HORVÁT A. O. 1940: A Mecsek-hegység és déli síkjának növényföldrajzi tájegységei. *A Ciszterci Rend Pécsi Nagy Lajos Gimnázium Évkönyve* 1939–1940: 1–16.
- HORVÁT A. O. 1942a: *A Mecsekhegység és környékének flórája*. A Ciszterci Rend kiadása, Pécs, 160 pp.
- HORVÁT A. O. 1942b: *Képek a Mecsek növényéletéből*. A Ciszterci Rend kiadása, Pécs, 104 pp.
- HORVÁT A. O. 1943: Pótlások „A Mecsekhegység és környékének flórájá”-hoz (1941). *Botanikai Közlemények* 40: 101–112.
- HORVÁT A. O. 1944: Pótlások a Mecsekhegység és környékének flórájához II. *Botanikai Közlemények* 41: 149–151.
- HORVÁT A. O. 1956: Mecseki tölgyesek erdőtípusai. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 1956: 131–148.
- HORVÁT A. O. 1957: Pótadatok a Mecsek hegység és környékének flórájához. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 2: 163–180.
- HORVÁT A. O. 1958: A mecseki bükkösök (Fagetum sylvaticae mecsekense) erdőtípusai. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 3: 31–48.
- HORVÁT A. O. 1972: *Die Vegetation des Mecsekgebirges und seiner Umgebung*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 376 pp.

- HORVÁT A. O. 1975: Pótlások és kiegészítések „A Mecsek-hegység és déli síkjának növényzete” ismeretéhez I. (1942–1971). *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 17–18: 15–32.
- HORVÁT A. O. 1976: Pótlások és kiegészítések „A Mecsek-hegység és déli síkjának növényzete” ismeretéhez, 1942–1971 (III.). *Dunántúli Dolgozatok (A) Természettudományi Sorozat* 10: 23–46.
- HORVÁT A. O. 1977: Pótlások és kiegészítések „A Mecsek-hegység és déli síkjának növényzete” ismeretéhez 1942–1971 (II). *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 19: 37–56.
- HORVÁT A. O., PAPP L. 1964: A nagyharsányi Szársomlyón végzett mikroklímamérések eredményei. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 1964: 43–56.
- KEVEY B. 1980: Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez I. *Botanikai Közlemények* 67: 179–181.
- KEVEY B. 1985a: Fragmentális szurdokerdők a Villányi-hegységben. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 29: 23–28.
- KEVEY B. 1985b: *Útmutató TTSZ örök részére a Dél-Dunántúli OKTH Felügyelőség működési területén elterjedt veszélyeztetett, védett és fokozottan védett növényekről*. Dél-Dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság, Pécs, 32 pp.
- KEVEY B. 1986: A Villányi-hegység bükkösei. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 30-31: 7–9.
- KEVEY B. 1989: Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez V. *Botanikai Közlemények* 76: 83–96.
- KEVEY B. 1997: *A Doronicum orientale* HOFFM. elterjedése Magyarországon. *Kitaibelia* 2: 89–97.
- KEVEY B. 1998a: Botanikai szakvélemény a Tenkes-erdő védetté nyilvánításához. Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Pécs. Kézirat.
- KEVEY B. 1998b: Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez VII. *Botanikai Közlemények* 82: 45–53.
- KEVEY B. 2004a: Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez IX. *Botanikai Közlemények* 91: 13–23.
- KEVEY B. 2004b: Dél-Dunántúl fokozottan védett növényei. *Kitaibelia* 9: 67–83.
- KEVEY B., BARTHA D. 2010: Jerikói lonc (*Lonicera caprifolium*). *Tilia* 15: 112–138.
- KEVEY B., BORHIDI A. 1998: Top-forest (Aconito anthorae-Fraxinetum orn), a special ecotonal case in the phytosociological system (Mecsek Mts., South Hungary). *Acta Botanica Hungarica* 41: 27–121.
- KEVEY B., HORVÁT A. O. 2000: Pótlások és kiegészítések „A Mecsek-hegység és déli síkjának növényzete” ismeretéhez (1972-2000). *Folia Comloensis* 9: 5–70.
- KIRÁLY G., HORVÁTH F. 2000: Magyarország flórájának térképezése: lehetőségek a térképezés hálórendszerének megválasztására. *Kitaibelia* 5: 357–368.
- KUN A. 1994: Az *Astragalus vesicarius* ssp. *albidus* (W et K.) JÁV. új előfordulása a Villányi-hegységben. *Botanikai Közlemények* 81: 191–194.
- LEHMANN A. 1975: A nagyharsányi Szársomlyó-hegy és növényzete. *MTA Dunántúli Tudományos Intézet Közlemények* 20: 1–185.
- LEHMANN A. 1979: A Villányi-hegység földrajzi jellemzői. *Földrajzi Közlemények* 1979(4): 276–281.
- LEHMANN A. 1995: *Földrajzi tanulmányutak a Mecseken és környékén*. Második kiadás. Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs, 147 pp.
- LOVÁSZ GY. 1977: Geomorfológiai körzetek. In: *Baranya megye természeti földrajza* (szerk.: LOVÁSZ GY.). Baranya Megyei Levéltár, Pécs, pp. 43–93.
- LOVÁSZ GY. 1981: A Baranyai-dombság, a Mecsek és a Villányi-hegység. In: *A Dunántúli-dombság (Dél-Dunántúl)* (szerk.: ÁDÁM L., MAROSI S., SZILÁRD J.). Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 124–136.
- LOVÁSZ GY. 2003: *Magyarország természeti földrajza III. Tájföldrajz*. Pécsi Tudományegyetem TTK, Pécs, 147 pp.
- MAROSI S., SZILÁRD J. 1981: A felszín kialakulása. In: *A Dunántúli-dombság (Dél-Dunántúl)* (szerk.: ÁDÁM L., MAROSI S., SZILÁRD J.). Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 93–101.
- MOLNÁR P., VÁRKONYI T., VÖRÖSS L. ZS. 1970: A levegőszennyeződés hatása a Szársomlyó növényzetére. In: *Tanulmányok 3.* (szerk.: KACSKOVICS M.). MTESZ Baranya megyei Szervezete, Pécs, pp. 17–29.
- NAGY I. 1959: Adatok Villány és környéke flórájához. *Botanikai Közlemények* 48:100.
- NAGY I. 1963: Újabb adatok Villány és környéke flórájához. *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 1963: 75–79.
- NAGY I., VÖRÖSS L. ZS. 1967: A villányi Somsich-hegy növényzete. *A Pécsi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei* 1967: 3–15.
- PÁL R., PINKE GY. 2007: Adatok a Drávamenti-síkság flórájához, különös tekintettel a gyomnövényekre.

Kitaibelia 12: 80–87.

- PIFKÓ D. 2004: Adatok a hazai *Chamaecytisus* fajok ismeretéhez I. *Flora Pannonica* 2(2): 25–36.
- PINKE GY., PÁL R. 2009: Floristic composition and conservation value of the stubble-field weed community, dominated by *Stachys annua* L. in western Hungary. *Biologia* 64: 279–291.
- PRISZTER SZ. 1970: Diagnoses plantarum nonnularum Hungariae III. *Botanikai Közlemények* 57: 217–219.
- PRISZTER SZ. 1972: Diagnoses plantarum nonnularum Hungariae IV. *Botanikai Közlemények* 59: 45–46.
- PRISZTER SZ., BORHIDI A. 1967: A mecseki flórájárás (Sopianicum) flórájához I. *Botanikai Közlemények* 54: 149–164.
- PURGER D. 2002: Adatok a Baranyai-, Geresdi- és Szekszárdi-dombság flórájához. In: *Magyar botanikai kutatások az ezredfordulón* (szerk.: SALAMON-ALBERT É.). Pécsi Tudományegyetem, Növényteni Tan-szék, Pécs, pp. 283–296.
- PURGER D. 2008: Adatok a Baranyai-dombság flórájához. *Kitaibelia* 13: 17–28.
- SIMON T. 1964: Entdeckung und Zönologie der *Festuca dalmatica* (HACK.) RICHT. In Ungarn und ihr statistischer Vergleich mit ssp. *pseudodalmatica* (KRAJ.) SOÓ. *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae, Sectio Biologica* 7: 143–156.
- SIMON T. 2000: *A magyarországi edényesflóra határozója. Harasztok-virágos növények*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 846 pp.
- SIMONKAI L. 1876: Adatok Magyarhon edényes növényeihez. *Mathematikai és Természettudományi Közlemé-nyek* 11(1873): 157–211.
- SOMLYAY L. 2000: Adatok a Villányi-hegység és környéke flórájához, különös tekintettel a gyomokra. *Dunántúli Dolgozatok (A) Természettudományi Sorozat* 10: 79–88.
- SZILÁDI J. (szerk.) 1992: *A Villányi-hegység turistatérképe*. Kartográfiai Vállalat, Budapest.
- SZILÁRD J. 1981: Éghajlati adottságok. In: *A Dunántúli-dombság* (Dél-Dunántúl) (szerk.: ÁDÁM L., MAROSI S., SZILÁRD J.). Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 137–169.
- VÖRÖSS L. Zs. 1963: Újabb florisztikai adatok Dél-Dunántúlról. *A Pécsi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei* 7: 265–270.
- VÖRÖSS L. Zs. 1971: Néhány újabb adat Baranya flórájához II. *Botanikai Közlemények* 58: 46.
- VÖRÖSS L. Zs. 1974: Néhány újabb adat Baranya flórájához 3. *Botanikai Közlemények* 61: 45–46.

CONTRIBUTIONS TO THE FLORA OF THE VILLÁNY MTS

L. Erdős^{1,2}, A. Dénes³, Gy. Kovács⁴, V. Tóth⁵ and R. Pál^{1,6}¹ University of Pécs, Department of Plant Taxonomy and Geobotany, Pécs, Ifjúság útja 6., H-7624, Hungary; e-mail: erdosl@gamma.ttk.pte.hu, palr@gamma.ttk.pte.hu² University of Szeged, Department of Ecology, Szeged, Közép fasor 52, H-6726, Hungary³ Janus Pannonius Museum, Department of Natural History, Pécs, Szabadság u. 2., H-7621, Hungary; e-mail: denes.andrea@jpm.hu⁴ Villány, Erkel Ferenc utca 7., H- 7773, Hungary; e-mail: kovacs_gyorgyi@citromail.hu⁵ University of West Hungary, Institute of Botany and Nature Conservation, Sopron, Ady Endre út 5., H-9400, Hungary; e-mail: montia21@gmail.com⁶ University of Pécs, Department of Viticulture and Agrobotany, Pécs, Ifjúság útja 6., H-7624, Hungary

Accepted: 10 October 2010

Keywords: endangered plants, *Himantoglossum caprinum*, Szársomlyó, weeds

Villány Mts belong to the floristically best known areas in Hungary. However, earlier studies have mainly focused on protected species, while there are only a few articles concerning weed species. Moreover, some parts of the Villány Mts have been neglected. In this article, the authors would like to make an attempt to fill these gaps. We give floristical data of 124 species found in the Villány Mts. Four species (*Filago arvensis* L., *Melica altissima* L., *Plantago altissima* L., *Silybum marianum* (L.) GÄRTN.) have never been found there so far. The occurrences of some species listed in this paper have not been reported from Villány-Mountains since the nineteenth century (*Aphanes arvensis* L., *Gypsophyla muralis* L., *Lavatera thuringiaca* L., *Phleum paniculatum* HUDS., *Ranunculus arvensis* L., *Salvia verticillata* L., *Stachys germanica* L., *Vicia villosa* ROTH). New localities of 26 protected species are published (e. g. *Polystichum setiferum* (FORSKAL) WOYNAR, *Doronicum orientale* HOFFM., *Jurinea mollis* (L.) RCHB., *Lunaria rediviva* L., *Orchis tridentata* SCOP., *Sedum acre* L. ssp. *neglectum* (TEN.) ROUY ET FOUC., *Spiranthes spiralis* (L.) CHEVALL) and of endangered and data deficient weeds (e. g. *Centaurea cyanus* L., *Fumaria rostellata* KNAF, *Legousia speculum-veneris* (L.) CHAIX, *Matricaria discoidea* DC., *Phleum paniculatum* HUDS., *Ranunculus arvensis* L., *Scleranthus annuus* L., *Stachys annua* L., *Vicia villosa* ROTH). There is a new locality of the strictly protected species *Himantoglossum caprinum* (M. B.) SPRENG. Based on the occurrences of protected species from the floristically neglected parts of the Villány Mts (Szavai Hill and Somsich Hill) the authors make specific proposals for protecting these areas. In brackets, the Central European Flora Mapping System codes are given after all localities.